

Reactie

internetconsultatie

auteursrecht

Contact

info@opennederland.nl

085 01 60 4 18

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Reactie	4
Artikelen 3 en 4 – Tekst- en datamining	5
Artikel 5 – Gebruik van werken en andere materialen in digitale en grensoverschrijdende onderwijsactiviteiten	6
Artikel 6 – Behoud van het cultureel erfgoed	7
Artikel 8 – Niet of niet meer in de handel zijnde werken en andere materialen	7
Artikel 11 – Dialoog van belanghebbenden	9
Artikel 12 – Collectieve licentieverlening met een verruimd effect	9
Artikel 14 – Werken van beeldende kunst in het publieke domein	9
Artikel 15 – Bescherming van perspublicaties met betrekking tot onlinegebruik	10
Artikel 17 – Gebruik van beschermde content door aanbieders van een onlinedienst voor het delen van content	11
Artikel 18 – Beginsel van passende en evenredige vergoeding	12
Artikel 19 – Transparantieverplichting	13
Artikel 20 – Mechanisme voor aanpassing van contracten	13
Over de auteurs	14
Open Nederland	14
Creative Commons Nederland	14
Wikimedia Nederland	15

Inleiding

Deze reactie is geschreven door leden van Open Nederland, Creative Commons Nederland en Wikimedia Nederland. Samen vertegenwoordigen zij een grote groep Nederlandse ondernemers, onderzoekers, en makers die bezig zijn met het verspreiden van vrije informatie, kennis en cultuur.

Wij bedanken de wetgever, het kabinet en de betrokken ministeries voor deze open publieke consultatie. De ondergetekenden staan achter deze transparante manier van wetsvoorbereidingsprocedure en gelooft dat hiermee het maatschappelijk middenveld gehoord wordt.

Wij zijn van mening dat het implementatievoorstel de richtlijn niet volledig en juist omzet. We maken ons ernstige zorgen over de balans tussen de bescherming van rechthebbenden en de belangen van EU-burgers en -bedrijven. In deze reactie gaan we hier uitgebreid op in.

We staan uiteraard tot uw beschikking bij het beantwoorden van vragen naar aanleiding van onze reactie. Daarnaast zijn wij als vertegenwoordigers van vrije en open informatie, kennis en cultuur beschikbaar in verdere stakeholderdialogen.

Namens de vereniging van Open Nederland, Creative Commons Nederland, en Wikimedia Nederland,

Maarten Zeinstra
Open Nederland

Lisette Kalshoven
Creative Commons Nederland

Frans Grijzenhout
Wikimedia Nederland

Reactie

Deze reactie is gestructureerd aan de hand van de artikelen in de richtlijn inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt (de richtlijn), met daaronder onze reacties en opmerkingen op basis van de richtlijn zelf, de memorie van toelichting, het implementatievoorstel, de bredere juridische kaders en andere publieke reacties op de consultatie.

Op 20 februari 2019 heeft de Nederlandse overheid – samen met Luxemburg, Polen, Italië en Finland – een verklaring gestuurd naar de permanente vertegenwoordiging en de raad van de Europese Unie.¹ In deze verklaring bevestigt de overheid het belang van een “goede werking van de interne markt, ook in de digitale omgeving, en het stimuleren van innovatie, creativiteit, investeringen en productie van nieuwe creatieve werken” (onze vertaling).

De Nederlandse overheid is volgens de brief van mening dat de tekst van de richtlijn onvoldoende is ten aanzien van deze doelstelling en geeft aan dat de richtlijn een stap terug is. De overheid geeft aan dat de balans tussen de bescherming van rechthebbenden en de belangen van EU-burgers en -bedrijven in het gedrang zijn bij deze richtlijn. De Nederlandse overheid heeft daarom geen instemming betuigd met de tekst van de richtlijn. Wij betreuren dan ook dat dit wetsvoorstel zich richt op een rechtstreekse implementatie van de richtlijn. Dit staat niet in verhouding met de eerder verstuurde brief.

De richtlijn geeft namelijk mogelijkheden om een deel van deze ontbrekende balans te hervinden. Door gebruik te maken van artikel 25 ‘*Verband met in andere richtlijnen bepaalde uitzonderingen en beperkingen*’ van de richtlijn ontstaan mogelijkheden om hier actief aan te werken op het gebied van uitzonderingen en beperkingen van het auteursrecht.

Wij motiveren de Nederlandse overheid om veelvuldig gebruik te maken van deze mogelijkheid door een brede interpretatie te nemen van de beperkingen en uitzonderingen en met stakeholders actief op zoek te gaan naar een juiste balans tussen de bescherming van rechthebbende en de belangen van EU-burgers en -bedrijven.

In het implementatievoorstel wordt verschillende keren verwezen naar een toekomstige Algemene Maatregel van Bestuur (AmB) die belangrijke onderdelen van de wet moeten verduidelijken. We roepen de wetgever op om voor de ontwikkeling van deze AmB’s publieke procedures te starten zodat relevante partijen hierop advies en feedback kunnen geven. Dit zou in een vergelijkbaar proces verlopen als deze internetconsultatie. Wij bieden ons nadrukkelijk aan om actief deel te nemen aan een dergelijk proces.

We geven in de onderstaande secties, opmerkingen en aanwijzingen waar het implementatievoorstel een balans kan hervinden tussen de bescherming van rechthebbenden en de belangen van burgers en bedrijven.

---

¹ Brief: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7986-2019-ADD-1-REV-1/en/pdf>

Artikelen 3 en 4 – Tekst- en datamining

Tekst- en datamining (TDM) is een technologie die grote en groeiende waarde heeft in een digitale kennissamenleving. Wij stellen dat in deze digitale wereld het principe ‘recht om te lezen is het recht om te minen’² zou moeten zijn. TDM zou dus geen auteursrechtelijke handeling moeten worden. In de richtlijn worden echter twee uitzonderingen op het auteursrecht voor TDM voorgesteld, die in de Nederlandse implementatie overgenomen zijn.

De implementatie van Artikel 3 lid 3 is niet passend in de manier waarop intermediairs met auteursrechtelijk beschermde werken omgaan. Het getransposeerde artikel 15n lid 3 zegt dat maker of rechtverkrijgende passende maatregelen kunnen nemen met oog op de veiligheid en integriteit. Vaak is de rechtverkrijgende niet de partij die het werk via netwerken beschikbaar stelt, maar een licentienemer. Hierdoor zal deze implementatie niet van toepassing zijn op veel wat er in de praktijk van de markt, waaronder overheden en culturele erfgoedsector, gebeurt.

Artikel 4 introduceert een uitzondering voor het algemene publiek. Redelijkerwijs moet aangenomen worden dat dit algemene publiek niet altijd dezelfde kennis heeft van de voorbehouden genoemd in Artikel 4 lid 3. Open Nederland maakt zich zorgen over wat op “passende wijze is voorbehouden” in de praktijk gaat betekenen. Vanwege het machinale karakter van TDM zou het een onredelijke beperking zijn voor degenen die de techniek toepassen om, bijvoorbeeld, op elke plek waar data gevonden kan worden op zoek te gaan naar een tekstuele verwijzing naar het voorbehouden van TDM. Dit zou de techniek in de praktijk lamleggen.

We wijzen daarbij de wetgever op overweging 18 2de paragraaf van de richtlijn. Daar wordt gesproken van machine-leesbare voorbehouden en enkelzijdige overeenkomsten. Deze voorbehouden moeten onafhankelijk staan van andere restricties op hergebruik.

Het is onze lezing dat tekst- en datamining expliciet overgenomen moeten worden in enkelzijdige overeenkomsten, of moeten voldoen aan een onafhankelijke machine-leesbare internationale standaard. We wijzen de wetgever erop dat er nog geen dergelijke formele standaard bestaat. Er wordt gesproken over het gebruik van de facto, maar ad hoc standaard robots.txt. Deze wordt (nog) niet formeel erkend door een standaardisatie forum.

We vragen ons dan ook af welke standaard voor deze passende wijze gehanteerd zal worden en vragen de wetgever welke rol zij hierin gaat spelen. Door de technologische aard van tekst- en datamining vragen wij de Nederlandse overheid hiervoor richtlijnen op te stellen.

---

² Zoals ook ondersteund door de Europese onderzoeksbibliotheken. Zie <https://libereurope.eu/blog/2019/08/01/the-right-to-read-is-the-right-to-mine-but-not-when-blocked-by-technical-protection-measures/>

Artikel 5 – Gebruik van werken en andere materialen in digitale en grensoverschrijdende onderwijsactiviteiten

Een goede toegang tot kwalitatief hoog onderwijsmateriaal is fundamenteel voor een kennissamenleving. Nederland heeft een redelijk goed functionerende onderwijsuitzondering, maar met grote onduidelijkheid of deze ook bij online omgevingen van toepassing is.

We zijn blij dat de richtlijn hierin meer duidelijkheid schept over online vormen van onderwijs. We maken ons wel zorgen over verschillende aspecten van het implementatievoorstel die deze uitzondering implementeert:

Het is in het implementatievoorstel onduidelijk wat de reikwijdte van de definitie van een onderwijsinstelling is. We verzoeken expliciet de interpretatie te hanteren dat erfgoedinstellingen, zoals omschreven in overweging 13 van de richtlijn, ook van deze uitzondering gebruik kunnen maken.

Het is onduidelijk wat de eisen van de beveiligde elektronische omgeving gaan zijn. We verzoeken om hier een handreiking te ontwikkelen die aansluit bij de technologische mogelijkheden en wensen van de Nederlandse onderwijsinstellingen. Het is hierbij van belang dat onderwijsinstellingen niet onnodig hoge kosten moeten maken om deze beveiliging in stand te houden.

We maken ons zorgen over de toepasbare locatie van het gebruik van de uitzondering in het voorstel. In artikel 16 lid 5 van het voorstel wordt alleen gesproken over toegang via een beveiligde elektronische omgeving. In Overweging 22 van de richtlijn is echter duidelijk gemaakt dat het digitale gebruik ook via andere (off- of online) digitale middelen/presentatievormen mag plaatsvinden en geeft als voorbeeld 'digitale schoolborden of al dan niet met het internet verbonden digitale apparaten'. Bovendien stelt deze overweging dat dit digitale gebruik voor onderwijs onder verantwoordelijkheid van een onderwijsinstelling ook mag plaatsvinden buiten de gebouwen van de onderwijsinstelling, 'bijvoorbeeld in een museum, bibliotheek of andere instelling voor cultureel erfgoed'. Beide aspecten zijn ten onrechte niet geïncorporeerd in het wetsvoorstel noch de MvT.

We vrezen ervoor dat de interpretatie van 'onderwijzend personeel' in de praktijk te beperkend zal zijn voor de onderwijspraktijk. Daarom vragen we aan de Nederlandse implementatie om deze uitzondering ruimer te interpreteren door gebruik te maken van artikel 25 van de richtlijn en ook andere medewerkers van de onderwijsinstellingen (zoals de bibliothecaris) en ouders van leerlingen toegang te geven.

Dat ouders en verzorgers toegang moeten krijgen tot de beveiligde elektronische omgeving heeft ook te maken met de aansprakelijkheid; wanneer kinderen per abuis inbreuk maken op het auteursrecht door gebruik te maken van de omgeving, zouden ouders dit moeten kunnen controleren en verwijderen. Dit omdat ze potentieel aansprakelijk gesteld kunnen worden gesteld voor deze inbreuk.

Tenslotte juichen we toe dat er geen gebruik wordt gemaakt van artikel 5(2) van de richtlijn en dat er expliciet niet afgeweken kan worden van dit artikel via overeenkomst. We verzoeken dat dit zo blijft.

Artikel 6 – Behoud van het cultureel erfgoed

We maken ons sterk voor (digitale) toegang tot erfgoed. Door toegang tot erfgoed kunnen we verder bouwen op ons verleden, wat fundamenteel is voor een sterke en stabiele samenleving. We verwijzen graag naar de “Gezamenlijke reactie van Nederlandse erfgoedinstellingen op het DSM-implementatiewetsvoorstel” voor een goede interpretatie van de richtlijn en suggesties voor de implementatie. Additioneel merken we graag de volgende punten op.

Met betrekking tot de implementatie van artikel 6 van de richtlijn maken we ons zorgen over de gebruikte definitie van erfgoedinstellingen. Deze definitie komt niet overeen met de gehanteerde definitie in het getransponeerde artikel 16na.

We wijzen op de definitie zoals omschreven in overweging 13 van de richtlijn en adviseert de wetgever deze definitie voor zowel artikel 16n als 16na toepasbaar te maken, met de toevoeging van onderwijsinstellingen zoals reeds al opgenomen in de definitie onder 16n:

“Onder de term instellingen voor cultureel erfgoed moet worden verstaan voor het publiek toegankelijke bibliotheken en musea, ongeacht het soort werken of andere materialen waarover zij beschikken in hun vaste collecties, alsook archieven en instellingen voor cinematografisch of audio(visueel) erfgoed. Onder die term moeten ook onder meer nationale bibliotheken en nationale archieven worden verstaan, alsook de archieven en voor het publiek toegankelijke bibliotheken van onderwijsinstellingen, **[onderwijsinstellingen,]** onderzoeksorganisaties en openbare-omroeporganisaties.”

Deze aanpassing is mogelijk omdat de definitie in lijn blijft met richtlijn als wel in lijn is met uitzondering die artikel 5(2)(c) mogelijk maakt in de richtlijn betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij (2001/29/EG).

Artikel 8 – Niet of niet meer in de handel zijnde werken en andere materialen

Allereerst merken we graag op dat de memorie van toelichting verwijst bij Artikel 8 lid 3 van de richtlijn naar artikel 18c lid 4 Aw van het wetsvoorstel. Dit lid bestaat niet in het voorstel.

We verwelkomen de in artikel 18c opgenomen uitzondering op de auteurswet, waarbij erfgoedinstellingen werken voor niet-commerciële doeleinden beschikbaar stellen voor het publiek wanneer die werken niet meer in de handel verkrijgbaar zijn.

Wel merken we graag op dat de definitie van erfgoedinstelling van groot belang is, en we hierbij verwijzen naar onze opmerkingen bij artikel 6 over de juiste definitie.

Bovendien zijn we teleurgesteld in het formuleren van de uitzondering voor het ‘beschikbaar stellen’ van het erfgoed. Een sterke kennissamenleving is niet alleen gebaat bij toegang tot erfgoed, maar ook bij het hergebruik ervan.

Hoewel deze uitzondering een stap in de goede richting is, hopen we dat de wetgever zich hard maakt voor het mogelijk maken van hergebruik van erfgoed voor iedereen. Hergebruik van erfgoed laat niet alleen mensen in contact komen met kunst en cultuur, maar heeft ook economische waarde en kan ingezet worden om maatschappelijke vraagstukken te adresseren. Hoewel de huidige uitzonderingen en beperkingen hergebruik beperkt mogelijk maken, is het wenselijk dat we bewegen naar een meer open erfgoed cultuur, en dus erfgoed waar mogelijk publiceren met een open (Creative Commons) licentie.

Verder merken we op dat erfgoedinstellingen alleen met transparantie een geïnformeerde keuze kunnen maken tussen een out-of-commerce-licentiecontract of individuele clearing, en kunnen makers controleren of ze correct zijn opgenomen in de databank voor mogelijke vergoedingen.

Ook stellen we dat de rechten onder deze uitzondering gelijk zouden moeten zijn aan die in artikel 44 van het implementatievoorstel, waarvoor deze exceptie immers een ‘fall back-constructie’ is. Dit zou betekenen dat analoge openbaarmaking hier ook onder valt.

Ervaring vanuit de verweesde werken richtlijn

We merken op dat de verweesde werken richtlijn (2012/28/EU) een soortgelijke constructie heeft als de voorgestelde ‘niet of niet meer in de handel zijnde werken’. We wijzen graag op het feit dat de verweesde werken richtlijn niet het gewenste effect heeft bereikt en dat de verweesde werken database van EUIPO geen miljoenen objecten heeft kunnen bevestigen als verweesd werk, maar slechts een kleine zesduizend objecten vanuit de gehele Europese Unie.³ Dit is minder dan een honderdste van een procent van de voorziene verweesde werken als voorspeld door de Europese Commissie.⁴

We vragen de Nederlandse overheid te leren van het falen van de verweesde werken richtlijn en een ruim voorschrift te geven aan de benodigde ‘redelijke inspanning’ die artikel 8(5) voorschrijft. De ervaring vanuit de verweesde werken richtlijn leert dat wanneer ‘redelijke inspanning’ in de praktijk buitengewoon complex blijkt dat erfgoedinstellingen de benodigde tijdsinvestering niet kunnen maken en de gezochte balans tussen belangen van de samenleving en de rechten van de maker.

We raden de Nederlandse overheid aan om in rechtstreekse dialoog te treden met de erfgoedinstellingen om tot dit voorschrift te komen, zodat er een redelijke, maar ook werkbare situatie ontstaat.

---

³ Zie ook de onderzoeksresultaten van het due diligence search project ‘EnDOW’: <http://diligentsearch.eu/resources/> en de database van verweesde werken van de EUIPO: https://euiipo.europa.eu/orphanworks/#search/basic/all/*

⁴ Zie sectie 3.2 van ‘Communication from the Commission – Copyright in the Knowledge Economy’ die aangeeft dat het verweesde werken probleem over miljoenen werken gaat. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0532:FIN:EN:PDF>

Artikel 11 – Dialoog van belanghebbenden

We verwelkomen de in artikel 11 aangegeven dialoog van belanghebbenden.

De definities en marktlogica van wanneer iets in de handel verkrijgbaar is verschillen per medium en toepassing. Zeker in het geval van Creative Commons-licenties kan er verwarring ontstaan over of zij nu wel of niet in de handel verkrijgbaar zijn, aangezien er vaak geen monetaire vergoeding tegenover het gebruik van Creative Commons-gelicenceerde werken staat.

We bieden ons nadrukkelijk aan om deel te nemen aan deze dialoog van belanghebbenden om gebruikers van de Creative Commons-licenties te vertegenwoordigen.

Ook merken we op dat bij deze dialoog werken die niet geproduceerd worden om deel te nemen aan een markt – waaronder overheidspublicaties en open-onderwijsmateriaal – moeten worden meegenomen in de overwegingen.

Artikel 12 – Collectieve licentieverlening met een verruimd effect

We verwelkomen de implementatie van Extended Collective Licensing (ECL) om de rechtszekerheid van erfgoedinstellingen te vergroten bij hun publieke missie: erfgoedmateriaal preservareren en beschikbaar stellen. We verwijzen graag naar de “Gezamenlijke reactie van Nederlandse erfgoedinstellingen op het DSM-implementatiewetsvoorstel” voor een goede interpretatie van de richtlijn en suggesties voor de implementatie.

Aanvullend merken we graag nogmaals op dat transparantie bij Collectieve Beheersorganisaties (Cbo’s) fundamenteel zijn bij het bepalen of ze voldoende representatief zijn. Cbo’s dienen dan ook helder en digitaal toegankelijk inzicht te geven in welke makers en werken bij hen zijn aangesloten en wie van hen een exclusief mandaat met betrekking tot digitale rechten heeft gegeven. Dit moet gebeuren in een openbare databank waar niet alleen erfgoedinstellingen, maar ook makers, onderzoekers en anderen geïnteresseerden kosteloos toegang tot zouden moeten krijgen. Hierin moeten goede afwegingen gemaakt worden tot de hoeveelheid informatie die nodig is voor noodzakelijke transparantie, en de privacy van de bij Cbo-aangesloten makers. Hierin speelt de wetgever een rol.

Artikel 14 – Werken van beeldende kunst in het publieke domein

Een sterk publiek domein is van grote waarde voor een sterke open kennissamenleving. We verwelkomen de expliciete toevoeging in de Europese richtlijn dat er geen nieuw intellectueel eigendom ontstaat bij de reproductie van werken van beeldende kunst.

Wij zien graag een bevestiging dat de Nederlandse auteurswet dit niet alleen van toepassing ziet op beeldende kunst, maar ook op alle literaire werken en werken van wetenschap.

Nu heeft het implementatievoorstel daar geen voorstel voor gedaan, de wetgever geeft aan dat dit al onder de huidige interpretatie van de wet valt. Echter, doordat andere lidstaten deze bepaling wel expliciet zullen opnemen is het van belang om in Nederland hier ook expliciet over te zijn.

Geen werk in het publiek domein zou bij digitalisering, omzetting van medium of andere reproductiehandeling opnieuw auteursrecht of aanverwante rechten moeten aantrekken, tenzij deze handeling de drempel van de eigen intellectuele schepping van de maker.

De eigen intellectuele schepping van de auteur

We maken ons zorgen over mogelijke verschillende interpretaties over wanneer een werk auteursrecht aantrekt. In Nederland wordt vaak gesproken over het ‘persoonlijk stempel van de maker’ op basis van het Van Dale/Romme Arrest. Sinds 2009 is de uitspraak van het Europese Hof van Justitie leidend in de InfoPaq-zaak.

Om onduidelijk te voorkomen in het Nederlandse landschap vragen wij de wetgever duidelijkheid te verschaffen en de drempel als ‘oorspronkelijk is in die zin dat het gaat om een eigen intellectuele schepping van de auteur’ expliciet op te nemen in de auteurswet.

Artikel 15 – Bescherming van perspublicaties met betrekking tot onlinegebruik

We onderschrijven het belang van een sterke journalistiek. Echter, we maken ons zorgen over artikel 15. Implementaties van vergelijkbare rechten in Spanje en Duitsland hebben niet gezorgd voor het beoogde effect: een inkomstenbron voor persuitgevers, maar tot een beperkte toegang tot journalistiek.⁵

We merken graag op dat het wenselijk is om in de implementatietekst expliciet op te nemen dat de rechten omschreven in artikel 15 niet van toepassing zijn op wetenschappelijke academische publicaties⁶, zoals omschreven in de definitie in artikel 2(4) van de richtlijn:

"Periodieke publicaties die voor wetenschappelijke of academische doeleinden worden uitgegeven, zoals wetenschappelijke bladen, worden voor de toepassing van deze richtlijn niet beschouwd als perspublicaties;"

Creative Commons licenties in perspublicaties

We juichen toe dat de wetgever in artikel 7(b)4 van de wet naburige rechten heeft overgenomen dat wanneer een werk is opgenomen in een perspublicatie op basis van een niet-exclusieve licentie, zoals met name Creative Commons-licenties, dit recht om toestemming te verlenen niet kan worden ingeroepen.

Veel perspublicaties, waaronder bijvoorbeeld de NOS, Telegraaf, etc. maken gebruik van (beeld)materiaal dat onder een Creative Commons-licenties is vrijgegeven bij hun perspublicaties. Creatieve makers produceren dit materiaal en maken dit beschikbaar zonder dat

---

⁵ Zie onderzoek naar Spaanse versie van een persuitgeversrecht: <https://www.communia-association.org/2015/09/09/research-confirms-new-spanish-ancillary-copyright-is-actually-good-for-no-one/> resultaten van de Duitse versie van een persuitgeversrecht: <https://www.communia-association.org/2015/10/19/more-evidence-from-germany-ancillary-copyright-still-not-working/>.

⁶ Zoals ook aangegeven in de reactie van FOBID, zie: <https://fobid.nl/nl/2019/08/28/fobid-reactie-internetconsultatie-richtlijn-digital-single-market>

daar verdere eisen aan gesteld mogen worden, volgens de bepalingen van de licenties. Het recht voor makers om kosteloos licenties te verlenen wordt in overweging 82 expliciet vastgelegd.

Artikel 17 – Gebruik van beschermde content door aanbieders van een onlinedienst voor het delen van content

We delen de zorgen van de Nederlandse overheid omtrent dit artikel zoals aangegeven in de brief naar de Raad van de Europese unie, waaraan al werd gerefereerd in de inleiding van deze reactie. In het bijzonder attenderen we de wetgever graag op de volgende punten.

Definitie van aanbieder van een onlinedienst voor het delen van content

De correcte definitie gegeven voor “aanbieder van een onlinedienst voor het delen van content” is niet overgenomen in Art. 29c lid 7 aw en art. 1 onderdeel Q Wnr. In de tweede paragraaf van de definitie worden belangrijke beperkingen aangeduid. We vragen daarom dat het volgende onderdeel ook wordt overgenomen binnen de bovenstaande relevante artikelen:

“Aanbieders van diensten als online-encyclopedieën zonder winstoogmerk, onderwijs- of wetenschappelijke gegevensbanken zonder winstoogmerk, platforms voor het ontwikkelen en delen van opensourcesoftware, aanbieders van elektronische communicatiediensten als gedefinieerd in Richtlijn (EU) 2018/1972, onlinemarktplaatsen en business-to-business clouddiensten en clouddiensten waarmee gebruikers content kunnen uploaden voor eigen gebruik, zijn geen "aanbieders van een onlinedienst voor het delen van content" in de zin van deze richtlijn.”⁷

Deze beperkingen van de definitie van een aanbieder van een onlinedienst voor het delen van content zijn belangrijk voor het goed functioneren van een open kennissamenleving en verschaffen duidelijkheid in de markt over wat wel en niet onder de definitie valt.

Beperkingen van rechten van gebruikers door private partijen

Naast deze opmerking willen we aangeven dat de wet geen voorbehouden maakt op additionele restricties die deze platformen als private partijen kunnen opleggen aan hun gebruikers.

Zo zijn zij niet verplicht om het gebruik van citaat, kritiek, recensie, of gebruik voor een karikatuur, parodie of pastiche toe te staan. Deze private intermediairs mogen zonder opgaaf van reden werken verwijderen uit hun aanbod. De wet geeft enkel aan dat dit geen inbreuk op het auteursrecht is. Zo verwijderde YouTube bijvoorbeeld tijdelijk films van het Alkmaars archief.⁸

We maken ons grote zorgen over de rol van intermediairs en hun potentiële arbitraire besluiten hierin. Hoewel het platforms vrij zou moeten staan om redelijke beperkingen aan het gebruik van een privaat platform te verbinden, is er sprake van een technologiemarkt waar de-facto monopolies opereren. Hierbij is het van belang dat de wetgever scherp blijft op het kunnen uitvoeren van mensenrechten rechten zoals vrijheid van meningsuiting. De *Special Rapporteur on*

---

⁷ Richtlijn Auteursrecht in de Digitaal Eengemaakte Markt, Artikel 2 lid 6.

⁸ Zie bijvoorbeeld <https://nos.nl/artikel/2288411-archief-alkmaar-hoeft-wo-ii-beelden-niet-van-youtube-te-halen.html>

the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression van de Verenigde Naties heeft hier al in 2018⁹ zijn zorgen over uitgesproken zoals het relateert aan deze richtlijn.

We merken graag op dat de keuze van implementatie voor een geschillencommissie een gevaar kan zijn voor de vrijheid van meningsuiting. Een geschil bij een commissie beleggen is een grote stap is voor de gebruiker van onlineplatformen. We pleiten daarom voor laagdrempelige methoden van bezwaar maken tegen de besluiten van de aanbieders van onlinediensten, om zo de vrijheid van meningsuiting beter te kunnen garanderen.

Onnodige beperking op karikatuur, parodie of pastiche

Om te zorgen dat het open internet zo weinig mogelijk te lijden heeft onder verandering in aansprakelijkheid van internetplatform vragen wij de wetgever te overwegen om artikel 18b in de auteurswet aan te passen. Artikel 17(7)b van de richtlijn verwijst namelijk impliciet naar de beperking op het auteursrecht zoals deze voorgeschreven is in artikel 5(3)(k) de richtlijn 2001/29/EG betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij (InfoSoc richtlijn)¹⁰. De huidige implementatie van dat artikel in de Nederlandse auteurswet is nauwer dan die van de InfoSoc richtlijn. We vragen de wetgever om in het voorstel op te nemen het tweede deel van de artikel 18b “mits het gebruik in overeenstemming is met hetgeen naar de regels van het maatschappelijk verkeer redelijkerwijs geoorloofd is.” te schrappen uit dat artikel om zo in overeenstemming te zijn met artikel 5(3)(k) van de InfoSoc richtlijn.

Artikel 18 – Beginsel van passende en evenredige vergoeding

De MvT geeft aan dit artikel al aanwezig is in de huidige auteurswet (artikel 25c) en de Wet Naburige rechten (artikel 2b). We wijzen de wetgever erop dat duidelijk uit de wetgeving moeten blijken dat een billijke vergoeding voor de maker ook €0 moet kunnen zijn, zoals ook voorgeschreven in overweging 82 van de richtlijn.

Creative Commons-licenties geven namelijk aan iedereen toestemming om het werk gratis verder te verspreiden en afhankelijk van de licentie, aan te passen en voor commerciële toepassingen te gebruiken.

Wanneer de rechthebbende aangeeft zelf via een Creative Commons of andere open licentie aangeeft geen vergoeding te hoeven ontvangen voor deze werken zou een uitgever of belangenvetegenwoordiger ook geen additionele gelden *in naam van* de maker moeten mogen innen.

---

⁹ Zie: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Opinion/Legislation/OL-OTH-41-2018.pdf>.

¹⁰ Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij.

Artikel 19 – Transparantieplichting

Een open kennissamenleving is gebaat bij een goed werkende markt van culturele werken. Wanneer het gaat om vertegenwoordiging van makers is het van groot belang om maximale transparantie naar de maker na te streven. Makers moeten actief op de hoogte gehouden worden van de sector-relevante informatie, inkomsten en verschuldigde vergoeding door partijen die hun werken exploiteren en/of waaraan zij rechten hebben overgedragen. We zijn van mening dat dit nu niet voldoende gebeurt.

We zijn verheugd dat in artikel 19 van de richtlijn hierover expliciete bepalingen zijn opgenomen, en dat de wetgever deze overneemt in onder andere artikel 25 van de auteurswet.

Wel maken wij ons ernstig zorgen over het ontbreken van expliciete (directe) transparantie van sublicentienemers naar de maker. Het is niet ongewoon om als beheersorganisatie, vertegenwoordigers of rechtverkrijgenden, rechten van de makers in sublicentie te geven. Wanneer hier geen transparantie op bestaat draagt dit artikel niet bij aan het herstel van de verstoorde machtsverhouding tussen maker en uitbater. We verzoeken de wetgever om de maker expliciet en uitdrukkelijk deze mogelijkheid te bieden zoals omschreven in artikel 19(2) van de richtlijn.

Artikel 20 – Mechanisme voor aanpassing van contracten

Evenredig aan onze reactie op artikel 19 van de richtlijn, is een open kennissamenleving gebaat bij een goed werkende markt van culturele werken. Makers staan hierin vaak zwakker in overeenkomsten dan (grote) uitgevers van culturele werken. Het is daarom van belang dat makers het expliciete recht hebben voor aanpassingen van contracten zoals omschreven in artikel 20 van de richtlijn en zo, wanneer van toepassing, een aanvullende, passende billijke vergoeding kunnen ontvangen voor de exploitatie van hun werk.

Over de auteurs

Open Nederland

Open Nederland is een vereniging voor mensen die zich bezighouden met de vrije verspreiding van informatie, kennis en cultuur. Onze honderdtal leden bestaande uit makers, ondernemers en ambtenaren houden zich bezig met de randvoorwaarden van deze vrije verspreiding en zijn vaak zelf ook creatieve makers. Ze werken op het gebied van Open Access, Open Design, Open GLAM, Open Onderwijs, Open Onderzoek, Open Overheid en Open Zorg.

Open Nederland staat voor een sterke en open kennissamenleving. Open Nederland legt verbindingen binnen haar ledennetwerk en houdt beleidsbeslissingen in de gaten die relateren aan de voorwaarden van een open kennissamenleving. Zo ondertekenden wij eerder een open brief ten aanzien van de implementatie van de open data en PSI-richtlijn.¹¹

Onze leden en hun initiatieven hebben baat bij een gebalanceerd auteursrecht waarbij de rechten van de maker afgewogen worden met de belangen van de samenleving, en dat makers de vrijheid hebben om flexibel om te gaan met hun auteursrecht.

Vanuit deze waarden volgden we met interesse de ontwikkeling van de richtlijn op auteursrecht in de digitaal eengemaakte markt. Nu de fase van lidstaten-implementatie is aangekomen verwelkomen we de mogelijkheid om via de internetconsultatie input te geven op hoe de veranderingen in de Nederlandse auteurswet, wet op naburige rechten en databankenwet gewijzigd moeten worden om aan deze richtlijn te kunnen voldoen.

Meer informatie over de vereniging is te vinden op opennederland.nl.

Creative Commons Nederland

Creative Commons Nederland is de vertegenwoordiger van Creative Commons-licenties in Nederland. Creative Commons wordt in Nederland sinds 2004 vertegenwoordigd. De huidige Nederlandse afdeling (chapter) bestaat uit leden van het Creative Commons International Network. Wij vertalen de licenties, bieden trainingen en advies aan over het gebruik van de Creative Commons-licenties.

Creative Commons biedt een serie gestandaardiseerde licenties waarmee mensen vrij en gratis hun creatieve producties kunnen delen. Creative Commons-licenties zijn dan ook een hoeksteen van het open internet. Het gebruik van deze licenties gebeurt op grote schaal.

Zo zijn er bijna 2 miljoen Wikipedia-artikelen in het Nederlands die onder een Creative Commons-licentie beschikbaar zijn. Ook biedt het in Amsterdam gebaseerde Tribe of Noise muziek aan van 30.000 muzikanten en zijn er vele Nederlandse makers die materiaal aanbieden onder Creative Commons-licenties.

---

¹¹ Zie

<http://www.opennederland.nl/algemeen/overheid-opgeroepen-tot-ambitieuze-implementatie-open-data-richtlijn/>

Creative Commons-licenties worden ook ingezet op werkvelden waarbij het traditionele rationaal van het auteursrecht niet automatisch opgaat. Waarin de maker geen tijdelijk monopolie nodig heeft om de investering van het werk terug te verdienen, omdat dit al gefinancierd wordt uit gemeenschappelijk geld. Denk hierbij aan overheidsinformatie, kennisproducties zoals in de open access-wereld, of in het onderwijs zoals op wikiwijsleermiddelenplein.nl.

Meer informatie Creative Commons Nederland is te vinden op CreativeCommons.nl

Wikimedia Nederland

Toegang tot kennis is in de 21ste eeuw essentieel om de weg te vinden in de wereld. De internet-encyclopedie Wikipedia geeft duizenden mensen elke dag antwoord op vragen. Maandelijks worden 145 miljoen pagina's van de Nederlandstalige Wikipedia bekeken en is daarmee in Nederland een van de meest bezochte websites.

De nagenoeg twee miljoen artikelen die de Nederlandstalige Wikipedia bevat worden dagelijks aangevuld en verbeterd door 1.400 actieve vrijwillige bewerkers. Deze groep mensen bestaat uit vakspecialisten, enthousiaste amateurs en taalliefhebbers.

Ook Wikimedia Commons, een zusterproject van Wikipedia, wordt dagelijks gebruikt in bijvoorbeeld het onderwijs en als bouwsteen voor nieuwe culturele werken. Het is een collectie van meer dan 50 miljoen vrij te gebruiken afbeeldingen, video's en geluidsopnamen.

Vereniging Wikimedia Nederland ondersteunt vrijwilligers die werken aan Wikipedia en andere projecten die kennis vrij beschikbaar maken. Wikimedia Nederland biedt ondersteuning, organiseert activiteiten en trainingen, werft fondsen en is spreekbuis naar het publiek. De vereniging zorgt voor informatie rondom het onderwerp vrije kennis en adviseert culturele instellingen bij het vrijgeven en uploaden van (beeld)materiaal.

Meer informatie over Wikimedia Nederland is te vinden op Wikimedia.nl